

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU12

Riksrevisionens rapport om effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta

Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta. Den samlade slutsatsen av granskningen är att det finns flera brister som gör att arbetet inte är så effektivt som det skulle kunna vara. I rapporten lämnar Riksrevisionen fyra rekommendationer till Polismyndigheten.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen om att förbättra Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Vidare föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns en reservation (S, V, MP) där det föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Skrivelse 2021/22:57 Riksrevisionens rapport om effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta.

Två yrkanden i följdmotioner.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta	5
Reservation	11
Polismyndighetens information till brottsutsatta, punkt 1 (S, V, MP)	11
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	13
Skrivelsen	13
Följdmotionerna	13
Motion från allmänna motionstiden 2021/22	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Polismyndighetens information till brottsutsatta

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att förbättra Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3778 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 20,
2021/22:4333 av Johan Forssell m.fl. (M) och
2021/22:4339 av Andreas Carlson m.fl. (KD).

Reservation (S, V, MP)

2. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:57 till handlingarna.

Stockholm den 27 januari 2022

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Martinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD) och Mikael Damsgaard (M).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2021/22:57 Riksrevisionens rapport om effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort i rapporten Effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta (RiR 2021:20).

Riksrevisionen överlämnade rapporten till riksdagen den 26 maj 2021 som i sin tur överlämnade rapporten till regeringen den 15 juni 2021. Regeringen överlämnade sedan sin skrivelse till riksdagen den 3 november 2021.

Två motioner har väckts med anledning av skrivelsen. I betänkandet behandlar utskottet även ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2021/22. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att förbättra Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservationen (S, V, MP).

Riksrevisionens granskning

Bakgrund

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta, i synnerhet om den interna styrningen och stödet för hur brottsutsatta ska informeras är effektiva och om de bygger på ändamålsenliga analyser.

I sin motivering till granskningen pekar Riksrevisionen på att Polismyndigheten spelar en viktig roll för brottsutsattas trygghet och för att minska skadeverkningar av brott genom att lämna relevant information. Information till brottsutsatta lyfts som ett förbättringsområde i Polismyndighetens brottsofferundersökning, och Brottsförebyggande rådets Nationella trygghetsundersökning visar att endast en tredjedel av de brottsutsatta som har anmält brott är nöjda med Polismyndighetens information om det egna ärendet. Riksrevisionen hänvisar också till att riksdagen i två tillkännagivanden till regeringen har angett att Polismyndighetens information till brottsutsatta behöver förbättras.

Riksrevisionens iakttagelser

Iakttagelser som rör Polismyndighetens interna styrning och stöd

Riksrevisionen konstaterar att Polismyndigheten har gett anmälningsupptagare i uppgift att lämna en stor mängd information till brottsutsatta i samband med att anmälan görs. Det finns dock indikationer på att medarbetare inte informerar i den utsträckning som är tänkt, t.ex. om brottsofferstödjande verksamhet och om rätten till målsägandebidrag. Riksrevisionen anser att orsaker till bristerna bl.a. är att Polismyndighetens medarbetare inte får tillräckligt bra stöd för att kunna uppfylla sin informationsskyldighet. Det saknas vägledning i polisens interna ärendesystem och det finns en stor

variation i omfattningen av den utbildning som olika personalkategorier av anmälningssupptagare får.

Riksrevisionen anser att det saknas rutiner för hur information ska lämnas när det inte är möjligt eller lämpligt att lämna information i samband med att anmälan tas upp. Riksrevisionen ser inte att det görs någon regelmässig kontroll av att information verkligen har lämnats och anser att det är otydligt hur dokumentationen av den information som lämnas vid anmälan följer med framåt i processen. Riksrevisionen menar att det skulle bidra till anmälningssupptagarens förståelse för varför det är viktigt att dokumentera lämnad information om förundersökningsledaren lämnade återkoppling på den information som dokumenterats, vilket inte görs regelmässigt i dag.

Riksrevisionen konstaterar att det stöd som Polismyndighetens medarbetare har tillgång till minskar under utredningens gång. Riksrevisionen har också funnit att det saknas gemensamma rutiner för hur kontakten med målsägandebiträden ska skötas under förundersökningens gång och även för hur information till brottsutsatta om vissa åklagarbeslut ska ges.

Vidare anser Riksrevisionen att Polismyndigheten saknar effektiva lösningar för att ge information till brottsutsatta om hur deras ärende fortskrider. Brottsutsatta hänvisas till att ringa Polisens kontaktcenter, men det finns begränsningar i vilken information som kan lämnas över telefon eftersom den som ringer in inte kan identifiera sig och det kan råda förundersökningssekretess för de uppgifter som efterfrågas. Riksrevisionen noterar dock att Polismyndigheten arbetar med att utveckla en ny kommunikationslösning i form av Mina sidor, vilket kan leda till förbättringar framöver.

Iakttagelser som rör analyser som grund för hur Polismyndigheten ska informera brottsutsatta

Riksrevisionens granskning visar att den interna styrningen och stödet delvis bygger på analyser av brottsutsattas behov, men att Polismyndigheten inte har genomfört utförliga analyser av hur förutsättningar för olika kategorier av medarbetare påverkar hur de kan och bör informera. Riksrevisionen konstaterar att Polismyndigheten inte har följt upp hur och i vilken utsträckning brottsutsatta faktiskt informeras. Myndigheten har inte heller utvärderat viktiga delar av den interna styrningen och stödet, t.ex. om uppgifter till medarbetare är rätt utformade och om stöden till dessa är ändamålsenliga.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen anser att Polismyndighetens interna styrning och stöd behöver utvecklas på flera sätt och att myndigheten bör överväga att utveckla fler gemensamma lösningar för att lämna information.

Riksrevisionen rekommenderar Polismyndigheten att

- regelbundet följa upp och utvärdera i vilken utsträckning och hur medarbetare informerar brottsutsatta.

- utvärdera om medarbetarna har rätt stöd. Anpassa och utveckla stödet till olika kategorier av medarbetares olika förutsättningar.
- se över utbildningarna för operatörer på Polisens kontaktcenter och för civilanställda receptionister så att de ger medarbetarna goda förutsättningar för att kunna utföra sina informationsuppgifter vid anmälan.
- införa rutiner med tydlig ansvarsfördelning som säkerställer att brottsutsatta får den information som de behöver under hela ärendets gång.

Riksrevisionen ger inga rekommendationer till regeringen.

Regeringens skrivelse

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

Att brottsutsatta får den information de har rätt till är enligt regeringen viktigt av flera skäl. Det handlar om att kunna ge rätt stöd och skydd till brottsutsatta, men även om att förbättra förutsättningarna för att brottsutsatta ska medverka i utredningar och därmed till att brott klaras upp och att gärningspersoner kan lagföras. Detta gynnar hela rättsprocessen och förtroendet för rättsväsendet.

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning. Att brottsutsatta får rätt stöd och hjälp är en uppgift för flera samhällsaktörer, men regeringen delar bilden att Polismyndigheten har en viktig roll i arbetet genom att uppfylla förundersökningskungörelsens krav på information till målsäganden. Regeringen instämmer i att det finns skäl att närmare följa upp Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta, inte minst i ljuset av de tillkännagivanden som riksdagen har gjort till regeringen i denna fråga.

I sin granskning har Riksrevisionen fokuserat på om Polismyndighetens interna styrning och stöd för hur brottsutsatta ska informeras är effektiva och om de bygger på ändamålsenliga analyser. Riksrevisionen har också undersökt regeringens styrning och eventuella informella kontakter inom området. Riksrevisionen konstaterar att regeringens styrning av Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta i stort är jämförbar med hur styrningen av Polismyndigheten ser ut i övrigt. Frågan har exempelvis berörts i några olika uppdrag med tillhörande återrapporteringskrav som regeringen lämnat till Polismyndigheten under de senaste åren. Regeringen delar denna bild.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att det finns flera brister som gör att Polismyndighetens arbete inte är så effektivt som det skulle kunna vara. Bristerna leder till risker för att brottsutsatta inte får all den information de har rätt till, och därför lämnas fyra rekommendationer till Polismyndigheten. Regeringen delar Riksrevisionens bedömning och noterar att även Polismyndigheten anser att samtliga rekommendationer är relevanta. När det gäller rekommendationen om att införa rutiner med tydlig ansvarsfördelning som säkerställer att brottsutsatta får den information de behöver under hela ärendets gång, noterar regeringen att Polismyndigheten anser att sådana rutiner redan finns men att de behöver genomföras på ett bättre sätt i verksamheten.

Regeringen är angelägen om att Polismyndigheten vidtar åtgärder för att säkerställa att dessa rutiner tillämpas i verksamheten och regeringen har därför för avsikt att särskilt följa upp detta arbete.

Genom den aktuella skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Polismyndighetens åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport

Regeringen har inhämtat synpunkter från Polismyndigheten om hur den ser på rapportens slutsatser och rekommendationer samt vilka åtgärder som vidtagits och som planeras för att följa rekommendationerna.

Polismyndigheten bedömer att Riksrevisionens rekommendationer är relevanta och behandlar samtliga rekommendationer inom ramen för en större intern översyn av hur myndigheten arbetar med brottsutsatta. Några åtgärder har redan vidtagits; t.ex. har informationsskyldigheten enligt förundersökningskungörelsen förtydligats i styrdokumentet för Polisens kontaktcenter och förbättringar genomförts i utbildningen för medarbetare vid kontaktcentret, utredare och receptionister. Det har också genomförts förändringar i hanteringen av informationsbrevet Till dig som utsatts för brott, i syfte att nå fler berörda personer. När det gäller rekommendationen om att införa rutiner med tydlig ansvarsfördelning som säkerställer att brottsutsatta får den information de behöver under hela ärendets gång, anser Polismyndigheten att sådana rutiner redan finns men att de behöver genomföras bättre i verksamheten, vilket myndigheten kommer att arbeta med framöver.

Vid sidan av det större förändringsarbetet pågår även en översyn av utformningen av Polismyndighetens it-stöd i syfte att ge medarbetarna bättre stöd, vilket i förlängningen kommer att bidra till att brottsutsatta får den information de har rätt till.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4339 av Andreas Carlson m.fl. (KD) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att den ska se till att Polismyndigheten förbättrar sitt arbete med information till brottsutsatta i enlighet med rekommendationerna i Riksrevisionens rapport. Liknande förslag finns även i kommittémotionerna 2021/22:3778 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 20 och 2021/22:4333 av Johan Forssell m.fl. (M).

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen riktade hösten 2015 ett tillkännagivande till regeringen om att den ska återkomma till riksdagen med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra brottsutredningen, uppföljningen och återkopplingen till brottsoffer (bet. 2015/16:JuU1, rskr. 2015/16:106). Utskottet anförde då (s. 77) bl.a. följande:

När en person gjort en anmälan om brott till polisen är det viktigt att polisen lämnar relevant och begriplig information om bl.a. möjligheten att träffa en brottsofferstödjare. Vi anser att polisen bör bli bättre på att lämna information om vad som händer med utredningen av brottet och vilka åtgärder som vidtagits med anledning av anmälan. För det fall att polis och åklagare avstår från att utreda brottet bör brottsoffret få information om varför detta har gjorts.

Vidare bör den som anmält ett brott bli kontaktad av polisen efter tre månader från anmälan. Brottsoffret bör då få en återkoppling om vad som hänt med utredningen och återigen få information om möjligheten att träffa en brottsofferstödjare.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2018 behandlade utskottet två motionsyrkanden om att förbättra polisens återkoppling till brottsutsatta (bet. 2017/18:JuU1). Utskottet uttalade (s. 136) att det var bra att regeringen, efter tillkännagivande från riksdagen, bl.a. gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att kartlägga brottsutsattas behov av stöd under brottmålsprocessen och analysera i vad mån dessa behov kan tillgodoses genom digitaliseringens möjligheter. Detta var enligt utskottets mening dock inte tillräckligt och ytterligare åtgärder behövdes. Utskottet föreslog därför ett tillkännagivande till regeringen om att förbättra polisens återkoppling till brottsutsatta. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:92).

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 anges att tillkännagivandena ovan inte är slutbehandlade (skr. 2020/21:75 s. 21 f. och 57).

Motionsyrkanden om information och återkoppling till brottsoffer behandlades även våren 2020 i utskottets betänkande om våldsbrott och brottsoffer (bet. 2019/20:JuU29 s. 43 f.). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena, bl.a. med hänvisning till att Riksrevisionen hade inlett en granskning av polisens information till brottsutsatta. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Vid behandlingen av motioner från den allmänna motionstiden våren 2021 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om återkoppling till brottsutsatta (bet. 2020/21:JuU27 s. 57 f.). Mot förslaget reserverade sig ledamöterna från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Reservanterna menade, bl.a. mot bakgrund av Riksrevisionens pågående granskning, att det inte fanns anledning att ta ett sådant initiativ som motionärerna efterfrågade (s. 102). Riksdagen biföll reservationen (prot. 2020/21:137).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att det är viktigt att brottsutsatta får den information de har rätt till, för att säkerställa att den som har utsatts för brott får adekvat stöd och skydd men också för att förbättra förutsättningarna för att denne ska vilja medverka i utredningen av brottet. Som framgår ovan visar dock Brottsofferbyggande rådets Nationella trygghetsundersökning att

endast en tredjedel av de brottsutsatta är nöjda med den information som lämnas i det egna ärendet av Polismyndigheten.

Riksrevisionens samlade slutsats av granskningen är att det finns flera brister som gör att Polismyndighetens arbete inte är så effektivt som det skulle kunna vara. Utskottet delar denna uppfattning och ser allvarligt på de brister i Polismyndighetens arbete som har framkommit i granskningen. Utskottet vill understryka att detta ytterst är en fråga om förtroende för rättsväsendet i stort och därför måste prioriteras högt av myndigheten.

Utskottet anser i likhet med Polismyndigheten att rekommendationerna som Riksrevisionen har lämnat är relevanta. Utskottet välkomnar att Polismyndigheten behandlar rekommendationerna inom ramen för en större intern översyn av hur myndigheten arbetar med brottsutsatta. Utskottet ser positivt på de åtgärder som redan har vidtagits och noterar särskilt att förbättringar har genomförts i utbildningen för flera yrkeskategorier och att förändringar har gjorts när det gäller hanteringen av informationsbrevet Till dig som utsatts för brott. När det gäller rekommendationen om att införa rutiner med tydlig ansvarsfördelning som säkerställer att brottsutsatta får den information de behöver under hela ärendets gång, anges i skrivelsen att Polismyndigheten anser att sådana rutiner redan finns men att de behöver genomföras bättre, vilket myndigheten kommer att arbeta med framöver. Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att särskilt följa upp detta arbete. Enligt utskottets mening är dock detta inte tillräckligt. Att det finns brister när det gäller Polismyndighetens information till brottsutsatta har varit känt en längre tid och riksdagen har, på utskottets förslag, riktat flera tillkännagivanden till regeringen om detta. Mot den bakgrunden menar utskottet att det är angeläget att regeringen nu tar samtliga fyra rekommendationer från Riksrevisionen på allvar. Utskottet anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta förbättras i enlighet med rekommendationerna i Riksrevisionens rapport.

Det som utskottet nu har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:3778 (M) yrkande 20, 2021/22:4333 (M) och 2021/22:4339 (KD).

Avslutningsvis föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservation

Polismyndighetens information till brottsutsatta, punkt 1 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S) och Martin Marmgren (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3778 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 20,

2021/22:4333 av Johan Forssell m.fl. (M) och

2021/22:4339 av Andreas Carlson m.fl. (KD).

Ställningstagande

Vi delar regeringens bedömning att information till brottsutsatta är viktigt av flera skäl. Utöver att ge rätt stöd och skydd till den som utsatts för brott bidrar korrekt och lättillgänglig information till att gynna rättsprocessen och öka förtroendet för rättsväsendet i stort. Det är därför angeläget att Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta fungerar väl.

Av Riksrevisionens rapport framgår att det finns flera brister som gör att Polismyndighetens arbete inte är så effektivt som det skulle kunna vara. Vi anser att Riksrevisionens rekommendationer – som enbart riktas till Polismyndigheten – på ett tydligt sätt identifierar vilka brister som finns i verksamheten och lämnar förslag på konkreta åtgärder. Polismyndigheten bedömer att samtliga rekommendationer är relevanta och de behandlas för närvarande inom ramen för en större intern översyn av hur myndigheten arbetar med brottsutsatta. Vi ser positivt på de åtgärder som Polismyndigheten redan har vidtagit, bl.a. förbättringar i utbildningen för olika yrkeskategorier och förändringar i hanteringen av ett informationsbrev till brottsutsatta. Vi noterar också att Polismyndigheten har ett pågående arbete med att utveckla Mina sidor samt en översyn av myndighetens it-stöd i syfte att ge medarbetarna bättre stöd, vilket i förlängningen kan resultera i att informationen till brottsutsatta förbättras i jämförelse med hur detta fungerar i dag.

Vi ser positivt på att regeringen särskilt kommer att följa upp rekommendationen om att införa rutiner med tydlig ansvarsfördelning som säkerställer att brottsutsatta får den information de behöver under hela ärendets gång. Vi utgår från att regeringen även i övrigt kommer att följa upp Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta och, om det visar

sig vara nödvändigt, vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att myndighetens arbete förbättras i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Mot denna bakgrund anser vi att det saknas anledning att rikta ett sådant tillkännagivande till regeringen som utskottet nu föreslår.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2021/22:57 Riksrevisionens rapport om effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta.

Följdmotionerna

2021/22:4333 av Johan Forssell m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt åtgärda bristerna i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4339 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska se till att Polismyndigheten förbättrar sitt arbete med information till brottsutsatta och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:3778 av Johan Forssell m.fl. (M):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärda bristerna i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta och tillkännager detta för regeringen.